

Karjalan Väliaikaisen Hallituksen ministereitä ja virkailijoita. Kuva on otettu Suomussalmella todennäköisesti syksyllä 1920-Oikealta lukien on tunnistettu seuraavat: 1, Huoti Hilippälä, 3, Yrjö Mäkelä, 4, Risto Homanen, 5, Huoti Sinikivi, 8, Janne Rajamaa, 9, Teppo Pettersson-Väinölä, ja 11, Vasili Niemelä. Kuka tietää nimiä? Pyydetään ilmoittamaan toimitukselle.

Vienan miehet Karjalan kansallisten pyrkimysten johdossa vv. 1919–20

Karjalan Heimon n:o 1-2/2001 eli Pistojärven erikoisnumeron kirjoituksissa kerrotaan useiden pistojärveläisten miesten osallisuudesta Karjalan kansalliseen liikkeeseen. Arvelen, että lukijoita kiinnostaa tietää laajemmaltikin, mistä Vienan Karjalan pitäjistä ja keitä henkilöitä valittiin erilaisiin hallinnollisiin elimiin päättämään Karjalan kohtaloista.

Heinäkuun 21. päivänä 1919 pidettiin Uhtualla Vienan Karjalan kuntien edustajakokous ”Karjalan kansalliskomitean” koolle kutsumana. Tämä kokous päätti julistautua riippumattomaksi Pohjois-Venäjän tasavallasta ja asetti oman Vienan Karjalan väliaikaisen hallituksen (ns. väliaikaisen toimikunnan) ajamaan Itä-Karjalan vapauspyrkimyksiä kansallisen itsemääräämisoikeuden perusteella.

Vienan Karjalan väliaikainen toimikunta ja Uhtuan maakuntapäivillä maaliskuussa 1920 toimikunnan työn jatkajaksi valittiin Karjalan väliaikainen hallitus julkaisi omaa lehteä nimeltä ”Karjalan Vartia.” Lehden yhdeksän ensimmäistä numeroa alkaen 15.12.1919 julkaistiin Uhtualla, ja hallituksen paettua Suomeen kesällä 1920 lehti painettiin Suomussalmella. Viimeinen numero on päivätty 20.1.1921.

Tässä kirjoituksessa esitetyt tiedot on otettu pääasiassa Karjalan Vartian sivuilta ja Uhtuan maakuntapäivien pöytäkirjasta.

Vienan Karjalan väliaikaisen toimikunnan jäsenet:

Toimikunta nimitettiin heinäkuun 21. päivänä 1919. Karjalan Vartian ensimmäisessä numerossa on lueteltu niiden toimikunnan jäsenten nimet, jotka ilmoittivat muuttavansa nimensä kansalliselle kielelle. Ilmoitus kuuluu:

”Me allamainitut Vienan Karjalan väliaikaisen toimikunnan jäsenet ilmoitamme täten muuttaneemme nimeämme seuraavasti:

- Anton Tichanoff on tästedes Antti Vierma. Toimikunnan puheenjohtaja on Uhtuan edustaja.
- O. Afanasij Afanasjeff on oleva O. A. Louhikoski. Toimikunnan sihteeri ja Uhtuan edustaja.
- Feodor Feodoroff on oleva Huoti Sinikivi. Kontokin edustaja.
- Vaseli Huttujeff on oleva Vaseli Virta. Kontokin varaedustaja.
- Magar Agejeff on oleva Matti Ahoinen. Kiimasjärven edustaja. (nimi korjattiin seuraavassa numerossa Matti Aheiseksi).
- Jegor Mäkeläjeff on oleva Yrjö Mäkelä. Vuokkiniemen edustaja.
- Harittana Prokopjeff on oleva Harittana Peltoniemi. Vuokkiniemen varaedustaja.
- Vaseli Rodinoff on oleva Vaseli Rotonen. Pistojärven edustaja.
- Vaseli Borodkin on oleva Vaseli Kotaniemi. Oulangan edustaja.
- Jaakko Pestrikoff on oleva Jaakko Pohjola. Kiestingin edustaja.
- Vaseli Kallijeff on oleva Vaseli Kallinen. Jyskyjärven edustaja.
- Iivo Afanasjeff on oleva Iivo Ranne. Uhtuan edustaja.”

Karjalan Vartian numerossa 6 on edelleen seuraava ilmoitus: Me Vienan Karjalan väliaikaisen toimikunnan jäsenet ilmoitamme täten muuttaneemme nimeämme kansamme kielisiksi.

- Lasar Sergeijeff on tästedes oleva Lassi Serkeinen, Kiimasjärveltä
- P. Timofejeff on tästedes oleva P. Timoni, Pilsjärven Vitsakylästä.”

Lehden numerossa 7 on vielä tieto:

Kiestingin Sohjanan kylästä toimikunnan jäsen Mikko Petrakoski (Pestrikoff).

Uhtuan maakuntapäivillä valittu Karjalan väliaikainen hallitus:

Uhtuan maakuntapäivät kokoontuivat 21.3 - 1.4.1920. Vienan Karjalan väliaikainen toimikunta oli pyytänyt toimikunnan alaisia kuntia valitsemaan edustajansa maakuntapäiville.

Kokouksessa olivat edustettuina seuraavat kunnat, suluissa edustajien lukumäärä: Kiestinki (26), Vuokkiniemi (24), Kontokki (12), Pistojarvi (10), Jyskyjärvi (10), Kiimasjärvi (7), Uhtua (11), Vitsataipale (5), Oulanka (14), Tunkua (4) ja Rukajärvi (2). Repolan kuntakin oli lähettänyt, vaikka se ei kuulunut varsinaisesti toimikunnan alueeseen, yhden edustajan kokousta seuraamaan.

Kokouspöytäkirjan 27. pykälässä mainitaan:

"Kokous päätti muodostaa Vienan Karjalan Hallituksen, johon tulee viisi jäsentä ja puheenjohtaja. Hallitukseen tulee viisi osastoa, joita nimitetään: Oikeusasiainosasto, Rahavarainosasto, Elintarvikeasiainosasto, Maa - ja metsäasiainosasto ja Valistuosasto. Kukin hallituksen jäsen hoitaa yhtä osastoa. Sitä paitsi löytyy vielä hallituksen kanslia juoksevien asioiden hoitoa varten.

Hallituksen apuna toimii kuntien lautakunta, johon kuuluu yksi jäsen kustakin toimikunnan alaisesta kunnasta. Jäsenet tähän valitsee kukin asianomainen kunta. Tämä lautakunta hoitaa yleiset kuntansa ja hallituksen välisen kirjeenvaihdon, toimii kuntansa asiantuntijana. Kukin lautakunnan jäsen valvokoon kuntansa etua hallituksessa sekä pitäköön hallituksen kanssa yhteisiä neuvotteluja kaikista asioista, mitä tärkeimmiksi havaitsee."

Kokouspöytäkirjan 54. pykälässä luetellaan ehdokkaat Karjalan Väliaikaisen Hallituksen jäseniksi:

"Ehdokkaiksi tulivat ja lupautuivat seuraavat: H. Sinikivi Kontokista, M. Aheinen Kiimasjärveltä, P. Kontu Vuokkiniemeltä, I. Valtajeff Kiimasjärveltä, I. Ranne Uhtualta, T. Pettersson Vuokkiniemeltä, J. Rajamaa Pistojarveltä, V. Keynäs Vuokkiniemeltä, H. Tichanoff Uhtualta, A. Rinne Kontokista, V. Niemelä Kiestingistä, V. Kotaniemi Oulangasta, V. Rasi Uhtualta ja E. Simola Uhtualta."

Kokouksen pöytäkirjan kohdassa 57 kerrotaan vaalin tulokset:

"Ilmoitettiin, että uusiksi Vienan Karjalan Väliaikaisen Toimikunnan jäseniksi ovat tulleet valituiksi seuraavat henkilöt: V. Keynäs 87 ääntä, H. Tichanoff (85), H. Sinikivi (85), V. Niemelä (69), E. Simola (59) ja T. Pettersson 52 ääntä."

Lähinnä suurimman äänimäärän saaneina tulivat Toimikunnan varajäseniksi M. Aheinen (43) ja V. Kotaniemi (37). Muut ehdokkaat saivat ääniä seuraavasti: I. Ranne (30), I. Valtajeff (23), J. Rajamaa (18), A. Rinne (17), P. Kontu (9) ja V. Rasi 7 ääntä.

Pöytäkirjan 97. kohdassa mainitaan, että Vienan Karjalan Väliaikainen Toimikunta päättää kaikista hallituksen tehtävistä 1. kesäkuuta saakka.

122. kohdan mukaan päätettiin yksimielisesti, että hallituksen nimeksi tulee Karjalan Väliaikainen Hallitus, koska alueeseen on liittynyt myös osia Aunuksen Karjalasta.

Hallituksen organisaatio:

Karjalan Sivistysseuran arkistossa on asiakirja, joka kertoo hallituksen järjestäytymisestä. Sen on allekirjoittanut hallituksen puheenjohtaja Huoti Hilippälä. Asiakirjan sisältä on seuraava:

Karjalan Väliaikainen Hallitus

Uhtuan maakuntapäivät asettivat 25.3.1920 Karjalan väliaikaisen hallituksen 1. päivästä kesäkuuta 1920 johtamaan hallitustoimia ja ajamaan itäkarjalaisten vapauspyrkimyksiä. Hallituksen jäseniksi valittiin lippuäänestyksellä Vasili Keynäs, Huoti Tichanoff-Hilippälä, Huoti Sinikivi, Vaseli Niemelä, Erkki Simola ja Teppo Pettersson-Väinölä.

Hallituksen osastojärjestely kesäkuun 17. päivänä

- I Oikeusasiainosasto:
Päällikkö: Huoti Hilippälä
Neuvottelevat jäsenet: Petrakoski ja Kyntjef
Esittelijä: varatuomari E. J. Aalto
- a) Oikeudellinen jaosto, b. Hallinnollinen jaosto, c. Poliittinen jaosto
- II Rahavarainosasto:
Päällikkö: Teppo Pettersson-Väinölä
Neuvotteleva jäsen: Mäkelä
Esittelijä: Lauri Paananen

Henkilöt ovat todennäköisesti edellisen kuvan miesten puolisoita tai hallituksen virkailijoita. Keskimmäinen nainen on tunnistettu. Hän on Matilda Josefina Pettersson-Väinölä. Toimitus on kiinnostunut muidenkin nimistä.

- Hoitaa rahavarat, kirjanpidon, tilit ja hallituksen talouden.
- III Elinkeinoasiainosasto:
Päällikkö: Huoti Sinikivi
Neuvottelevat jäsenet: Rajamaa ja Iivonen
Esittelijä: Lauri Paananen
- a) Elintarvikeasiain jaosto, b. Kauppa- ja teollisuusjaosto
- IV Maa- ja metsäasiainosasto:
Päällikkö: Vasili Niemelä
Neuvotteleva jäsen: Koskin
Esittelijä: varatuomari E. J. Aaltio
- a) Maanviljelysasiainjaosto, b. Metsäasiainjaosto, c. Kulkulaitosasiainjaosto, d. Yleisten töiden jaosto
- V Valistusasiainosasto:
Päällikkö: Vasili Keynäs
Neuvotteleva jäsen: Sergejeff
V.t. esittelijä: fil. maisteri Iija (Irja?) Miettinen
- a) Kouluasiainjaosto, b. Kirkollisasiainjaosto, c. Vapaa kansanvalistustyö, d. Postiasiainjaosto, e. Lääkintäasiainjaosto
- VI Sota-asiainosasto:
Päällikkö: Erkki Simola
Neuvottelevat jäsenet: Ranne ja Aheinen
V.t. esittelijä: Varatuomari E. J. Aaltio

Kanslian päällikkö: **Homanen**

Vuokkiniemi, kesäkuun 17. päivänä 1920.
Karjalan väliaikaisen hallituksen puolesta
Huoti Hilippälä.

Tämän mukaan hallituksessa oli kuusi osastoa, kun taas maakuntapäivät oli päätyttyä viiteen osastoon. Hallitus oli siis todennut myös Sota-asiainosaston tarpeelliseksi.

Jokaista osastoa johti maakuntapäivien valitsema ministeri. Pääministeriksi nimettiin Huoti Hilippälä, kun eniten ääniä saanut Vasili Keynäs oli jo ennen vaaleja ilmoittanut, että hän ei entisen toimensa takia pääse aivan pian hoitamaan uutta tehtävää.

Osastoihin oli nimetty yksi tai kaksi neuvottelevaa jäsentä riippuen osaston tehtävälueiden määrästä. Melkein jokainen neuvottelevaksi jäseneksi valittu oli ollut kuntansa edustajana Uhtuan maakuntapäivillä.

Maakuntavaltuusto:

Karjalan Vartian liitteenä on 4.10.1920 Kontokin kuntalaisille osoitettu kirjoitus, jonka allekirjoittajina ovat Karjalan Väliaikaisen Hallituksen ministereiden lisäksi maakuntavaltuuston jäsenet. Nimien jälkeen on mainittu jäsenten kotipitäjät. Uhtuan maakuntapäivät valtuutti pitäjät nimeämään edustajansa maakuntavaltuustoon.

Iivo Ranne (Uhtua), Mikko Petrakoski (Kiestinki),
Janne Rajamaa (Pistojärvi), Ville Viena (Kontokki)
Risto Homanen (Oulanka), Yrjö Mäkelä (Vuokkiniemi)
Matti Aheinen (Kiimasjärvi), Anton Karppala (Jyskyjärvi),
Ilja Ivanoff (Tunkua), Trofim Artisivoroff (Voijjärvi).

Karjalan Väliaikaisen Hallituksen toiminnan loppuvaiheet

Joulukuussa 1920 Karjalan väliaikainen hallitus, Aunuksen väliaikainen hallitus sekä Repolan ja Porajärven kuntien hallitusten edustajat päättivät asettaa yhteisen keskuselimen, Karjalan Keskushallituksen, valvomaan Itä-Karjalan valtiollisia etuja. Karjalan väliaikainen hallitus jatkoi toimintaansa lähinnä Suomeen siirtyneiden pakolaisten avustamiseksi.

Karjalan väliaikaisen hallituksen kokouksesta 22.3.1922 on tallella pöytäkirja, jossa todetaan, että hallitus ei luovuta valtuuksiaan ennen kuin perustava kokous on koolle kutsuttu Karjalassa.

PENTTI KEYNÄS

Hiilisuon isäntä- ja emäntäkoulu

Toimitus kokoa parhaillaan materiaalia laajempaan artikkeliin, jonka aiheena on Hiilisuon isäntä- ja emäntäkoulu, joka toimi silloisen Äänislinnan (Petroskoin) lähellä vv. 1942-44. Lehtemme lukijoissa on varmasti useitakin, jotka opiskelivat tuossa koulussa. Heitä pyydetään ottamaan yhteyttä lehden toimitukseen, puh. 03-730 4075 mahdollista haastattelua varten. -SV

Keruukilpailu kahden puolen rajaa

Jakautuiko sukusi rajan sulkeutuessa?

Karjalan Sivistysseura järjestää keruukilpailun lähestyvän pakolaisuuden 80-vuotismerkkivuoden johdosta. Keruukilpailun tarkoituksena on tallentaa tutkijoille ja jälkipolville tietoa menneiden vuosikymmenten tapahtumista. Tällä hetkellä arkistoissa – niin Suomessa kuin Venäjälläkin – on niukasti tietoa näistä asioista.

Keruukilpailun kysymykset:

Jakautuiko sinun sukusi 1920–1940 -luvulla?

- Tunnetko ihmisiä, jotka pakenivat Karjalasta Suomeen 1920-luvulla? Keitä ja mistä?
- Tunnetko ihmisiä, jotka siirtyivät Karjalasta Suomeen armeijan mukana sodan loppuessa 1944? Keitä ja mistä?
- Kävikö joku tuttavasi Karjalasta Suomen puolella ja palasi jälleen takaisin? Mitä hän on kertonut kokemuksistaan?
- Olitteko yhteydessä Karjalaan jääneisiin?
- Miten olitte heihin yhteydessä?
- Mitä tiesitte heidän vaiheistaan Karjalassa?
- Puhuttiinko Karjalaan jääneistä? Mitä puhuttiin?
- Kerrottiinko tai laulettiinko heistä? Mitä?
- Milloin saitte ensimmäisen kerran yhteyden Karjalaan jääneisiin?
- Miten yhteydenotto tapahtui?
- Oletteko tavannut Karjalaan jääneitä? Missä? Kertokaa tuosta tapaamisesta. Miltä tapaaminen tuntui? Tuntuvatko Karjalaan jääneet teistä yhä läheisiltä?
- Haluaisitteko kertoa näistä asioista enemmän tutkijalle?
- Haluaisitteko ehdottaa muita haastateltavia?

Vastausohjeet:

- Voitte kirjoittaa **koneella tai selvästi käsin**. Kirjoittakaa tavalliselle paperille vain toiselle puolelle. Jättäkää vasempaan reunaan 4 cm tyhjää tilaa (arkistointi) Kirjoittakaa alkuun
- nimenne, syntymäaika ja -paikka, vanhempienne nimi ja ammatti, oma ammattinne ja koulutuksenne sekä osoite ja mahdoll. puhelinnumero.
  - allekirjoitettu suostumus, että aineisto voidaan tallentaa nimelänne kansanrunousarkistoon tutkimuskäyttöä varten.
  - Jos haluatte käyttää nimimerkkiä, liittäkää mukaan silti oma nimenne ja osoitteenne.
  - Jos teillä on vanhoja valokuvia otamme niitä mielihyvin vastaan; alkuperäiset kuvat palautetaan tarvittaessa.
  - kirjoittakaa erilliselle paperille mahdoll. tarkat tiedot kuvista (kuvausaika, paikka, tapahtuma, henkilöt ja kuvaaja). Kuvia ei kannata kiinnittää mihinkään eikä irrottaa albumista.
  - Voitte lähettää koko albumin (tai sen lehtiä), jotka palautetaan kopioinnin jälkeen.
  - Keruukilpailun vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Mikäli lähettämäsi aineisto julkaistaan, siihen kysytään lähettäjän lupa.

Lähetäkää vastauksenne 30. elokuuta 2001 mennessä osoitteella: Karjalan Sivistysseura, Luotsikatu 9 D 1000160 Helsinki. –Kilpailun tulokset julkistetaan syksyllä. Parhaille vastaajille on luvassa rahajäkirjapalkintoja.